

Kontrola naoružanja

U skladu sa svojim mandatom i odgovarajućim obavezama država članica OSCE-a, Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini (Misija) blisko saraduje sa institucionalnim partnerima u razvoju sektora sigurnosti i odbrane kojim se bolje rukovodi i koji je sposoban da djelotvornije odgovori na savremene i novonastale prijetnje i izazove u vezi sa sigurnošću države i stanovništva. Takva podrška koju Misija pruža uključuje pomoć u smanjenju rizika od slučajne eksplozije, krađe i daljeg širenja oružja, municije i eksploziva u BiH. To takođe uključuje podršku kojom se osigurava da BiH poštuje obaveze država članica OSCE-a o kontroli naoružanja i da o tome pravovremeno podnosi izvještaje.

Izazovi

Kao postkonfliktna država, BiH se i dalje bori sa velikim brojem komada malog oružja i lakog naoružanja (SALW)

koji se nalaze u nezakonitom posjedu, kao i sa velikim količinama prekobrojnog i starog ili nestabilnog oružja, municije i eksploziva, uključujući mine. Prema

podacima iz 2022. godine koje je prikupila Radna grupa za municiju, oružje i eksplozive BiH, oko 11.500 tona municije i eksploziva, od kojih su neki stariji od 40 godina, i više od 67.000 komada oružja različitog kalibra smješteno je u 14 skladišta širom države. U svjetlu potreba naznačenih u Pregledu odbrane, Oružane snage (OS) BiH imaju višak od oko 4.000 tona municije i 42.000 komada oružja koje treba uništiti. Određeni dio se čuva u neadekvatnim uslovima i nedovoljno se osigurava. Stoga to predstavlja ozbiljan sigurnosni rizik za BiH i širu regiju u smislu slučajne detonacije, krađe i daljeg širenja za upotrebu u kriminalne svrhe, uključujući terorizam.

Prema godišnjem izvještaju Koordinacionog odbora za

kontrolu SALW-a iz 2021. godine, ogromna većina krivičnih djela počinjenih uz upotrebu oružja uključuju i upotrebu SALW-a koji se nalazi u nezakonitom posjedu, pri čemu su muškarci i najčešći počinitelji i žrtve krivičnih djela i ubistava počinjenih takvim oružjem. Takođe, postoji snažna veza između prisutnosti SALW-a i nasilja u porodici. Gotovo svaka druga osoba ubijena u kontekstu nasilja u porodici u BiH ubijena je oružjem, pri čemu su većina žrtava žene.

Uloga OSCE-a

Podrška Misije ima za cilj poboljšati provedbu i usklađenost strateškog okvira, okvira politika djelovanja i zakonodavnog okvira za kontrolu naoružanja

i upravljanje zalihama, time takođe doprinoseći usklađenosti sa obavezama država članica OSCE-a i drugim međunarodnim obavezama i dobrim primjerima iz prakse.

[Na osnovu Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH](#) i [Odluke o OSCE-ovom djelovanju za mir, demokratiju i stabilnost u BiH \(br. MC\(5\). DEC/1\)](#), Misija omogućava praćenje i verifikaciju kontrole naoružanja, provođenje mjera kojima se povećava nivo povjerenja i sigurnosti, kao i sigurno smanjenje viškova oružja i municije. Rezultati u tim oblastima djelovanja doprinose regionalnoj i globalnoj kontroli i neširenju naoružanja.

U skladu sa OSCE-ovim dokumentima o [SALW-u](#) i [Zalihama konvencionalne municije](#), Misija je jedan od ključnih međunarodnih partnera BiH u provedbi [Strategije za kontrolu SALW-a u BiH](#), kao i sa njom povezanih akcionih planova, politika djelovanja i zakona o oružju. Takva podrška takođe u velikoj mjeri nadopunjuje provedbu regionalne [Mape puta za održivo rješenje za suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine SALW-om i pripadajućom municijom na Zapadnom Balkanu do 2024. godine](#) (regionalna Mapa puta o kontroli malog oružja i lakog naoružanja).

Misija takođe igra aktivnu ulogu u provedbi Master plana za oružje, municiju i eksplozive u BiH, baveći se potpunim upravljanjem životnim ciklusom oružja i municije. Najvažnije vrste podrške Misije u kontroli naoružanja uključuju:

(1) podizanje svijesti o relevantnim međunarodnim i regionalnim standardima i dobrim primjerima iz prakse; (2) unapređenje infrastrukture skladišta; (3) izgradnju kapaciteta pripadnika Oružanih snaga BiH i policijskih agencija; i (4) razvoj politika djelovanja, mehanizama i operativnih protokola za sigurno skladištenje oružja i municije, kao i za transparentno, sigurno i efikasno uništavanje viška zalih.

Unapređenjem sigurnosne infrastrukture skladišta i poboljšanim upravljanjem životnim ciklusom oružja i municije, Misija pomaže BiH da omogući sigurnije skladištenje, rukovanje i uništenje zalih nestabilne i prekobrojne municije, oružja i eksploziva. Od 2006. godine, oko 27.600 tona municije je na siguran način uništeno ili delaborirano u BiH.

Dugogodišnja podrška OSCE-a je na značajan i održiv način unaprijedila fizičku sigurnost i upravljanje zalihama OS BiH u skladištima oružja „Teufik Buza“ kod Visokog i „Rabić“ kod Dervente, kao i u skladištima municije „Krupa“ i „Kula“. Ta pomoć je uključivala ugradnju sistema za otkrivanje ulaska neovlaštenih osoba, izgradnju ograda, osmatračnica i hidrantskih sistema, kao i donaciju opreme za borbu i zaštitu od požara. Ta poboljšanja su u velikoj mjeri smanjila nivo rizika od krađe i daljeg širenja uskladištene municije i oružja, kao i od podmetnutog požara i slučajne eksplozije, te poboljšala sigurnost civilnog stanovništva, kao i vojnog osoblja na službi u tim skladištima.

Misija je 2018. godine pomogla Ministarstvo odbrane BiH u uspostavljanju vrhunске laboratorije za ispitivanje vojne municije, kao dio postrojenja Oružanih snaga BiH za popravak i delaboraciju municije u Doboju. Ova OSCE-ova pomoć je uključivala uspostavljanje organizacione strukture osoblja i objekta za obuku osoblja, obučavanje osoblja i donaciju nove opreme i materijala potrebnih za hemijsko i termičko ispitivanje barutnih punjenja. Prema informacijama koje smo dobili od Ministarstva odbrane, uspostavljanjem laboratorije je došlo do desetostrukog povećanja u broju uzoraka testirane municije, uključujući pravovremeni otkrivanje veoma nestabilne municije koja predstavlja opasnost. Taj rezultat je doveo do značajnog povećanja sigurnosti skladištenja, rukovanja i uništavanja zalih municije.

Naredni koraci

U partnerstvu sa Ministarstvom odbrane BiH, Ministarstvom sigurnosti BiH, Ministarstvom vanjskih poslova BiH i policijskim agencijama u BiH, Misija će nastaviti da pruža podršku provedbi ključnih strateških dokumenata i akcionih planova BiH u oblasti kontrole naoružanja i kontrole SALW-a, kao i da osigurava da BiH poštuje obaveze država članica OSCE-a o kontroli naoružanja i da o tome pravovremeno podnosi izvještaje.

Misija će i dalje pružati pomoć u unapređenju fizičke sigurnosti i upravljanja zalihama SALW-a, naročito pomaganjem povećanja kapaciteta Oružanih snaga BiH i policijskih agencija

za upravljanje životnim ciklusima zalih municije i oružja. Ona će takođe pomoći u procesu usklađivanja zakona o oružju i poboljšanja standardnih operativnih procedura u vezi sa SALW-om. Štaviše, Misija će podržati BiH u svim budućim naporima delaboracije i primopredaje neperspektivnih vojnih skladišta oružja i municije lokalnim civilnim vlastima.

Višegodišnjim OSCE-ovim projektom pod nazivom Suočavanje sa sigurnosnim rizicima nezakonitog posjedovanja, zloupotrebe i trgovine SALW-om i pripadajućom municijom u Bosni i Hercegovini nastaviće se unapređenje sposobnosti BiH da ublaži odgovarajuće sigurnosne rizike. Taj projekat će pomoći da se uveliko poboljša infrastruktura za skladištenje SALW-a i municije pri policijskim agencijama, te će na održiv način ojačati sposobnosti policije da koristi pse za otkrivanje oružja, municije i eksploziva. Takođe će podići svijest institucija i javnosti o rizicima u vezi sa nezakonitim posjedovanjem i zloupotrebom oružja, podržati uspostavljanje integrisane međuinstitucionalne baze podataka o SALW-u i municiji, kao i sistema za njihovo praćenje, te podržati izradu i operacionalizaciju zakonodavnog i regulatornog okvira za deaktiviranje SALW-a.

Za više informacija skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini

Fra Anđela Zvezdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite misiju OSCE-a u BiH

